

TARTALOM

- **Kislábnymos életmód**
 - A mi időnkben még nem volt ez a "zöld dolog"
- **Kislábnym tippek**
 - Hogyan csökkenthetjük karbon-lábnymunkat?
- **EnergiaKözösségek hírek**
 - Hamarosan itt a zárórendezvény
- **Kislábnym hírek**
 - Svájc nem kér az atomenergiából
 - Napelempark Csernobilban
- **Munkahelyi EnergiaKözösségek**
 - Összefogott a polgármester és a takarítónő a klímaváltozás ellen
- **Érdeemes rápillantani**
 - Tiszta verssel a tiszta levegőért
 - A vega világtrend forgatókönyve
- **Szezonális szemezgető**
 - Bevált praktika a komposzt gyommentesítésére
 - Piknikezzünk zölden, ne csak zöldben

Egy projektben meghatározták a klímaváltozás visszafordításának leghatékonyabb módszereit

A jó hír, hogy akár azonnal tudjuk alkalmazni őket, nincs szükség új találmányokra, a technológia és módszerek már mind a rendelkezésünkre állnak. A kevésbé jó, hogy nagyon sürgősen el kellene kezdeni a széles körű megvalósítást, mert az emberiség történelmében először a szén-dioxid légköri koncentrációja **átlépte a 410 ppm-es határt...**

De kik készítették a listát és hogyan? A projekt neve *Drawdown*, azaz az a pont, amelytől kezdve a légkörben csökken az üvegházhatású gázok koncentrációja. A projekt keretében magasan képzett és sokszínű, sokféle szakmai tudást tömörítő szakértő csoportot állítottak össze, melynek tagjai a világ minden tájáról érkeztek, és vannak köztük kutatók, tudósok, üzleti vezetők és aktivisták is. Feladatuk az volt, hogy a klímaváltozást csökkentő és visszafordító módszereket felkutassák, értékeljék és modellezzék, hogy megtalálják azt a 100 módszert, amelyek alkalmazása a leghatékonyabban segíti a probléma csökkentését illetve megoldását az elkövetkező 30 éven belül.

Ahogy bevezetőnkben írtuk, nincs szükség új találmányokra, a megoldások már léteznek és működnek. A feladatunk annyi, hogy a velük kapcsolatos tudást terjesszük, és felgyorsítsuk alkalmazásukat, megvalósításukat. A *Drawdown*, azaz visszaesés vagy szintcsúszás, ehhez a munkához nagyon jól illő név: meghatározza a célt: a légkörben felhalmozódott üvegházhatású gázok koncentrációjának csökkenését.

És mely megoldások állnak az első 10 helyen a listában?

1. a hűtőkben, légkondicionálóknak használt hűtőközeg megfelelő kezelése
2. a szélerőenergia hasznosítása szárazföldi szélturbinákkal
3. az élelmiszerhulladék csökkentése
4. növényi alapú étkezés
5. a trópusi erdők védelme
6. lányok és nők oktatása
7. családtervezés
8. napenergia-farmok létesítése
9. legelőerdők kialakítása
10. napelemek (épületek tetején)

A listán lévő dolgok sorrendje és fontossága meglepő lehet, ám maguk a tevékenységek, technológiák már régóta ismertek. Többet mi is alkalmazhatunk akár holnaptól - sőt, Olvasóink közül sokan bizonyára alkalmazzák is őket... Továbbá, nekünk, "beavatottaknak" feladatunk és felelősségünk az is, hogy mindezt továbbadjuk, terjesszük...! Ehhez kívánunk sok erőt, türelmet, kitartást - és adunk hozzá biztatást már csak azzal is, hogy fórumot biztosítunk a tudásmegosztáshoz és eszmecseréhez.

A szerkesztő: Vadovics Edina

Forrás és további részletek: <http://www.drawdown.org/> és <https://www.vox.com/energy->

A mi időnkben még nem volt ez a „zöld dolog”...

Egy idős amerikai hölgy a bevásárlás végeztével éppen hazaindult volna, amikor a fiatal pénztárosnő javasolta neki, hogy legközelebb hozzon magával saját bevásárlózsatyrot, mert a műanyag zacskók szennyezik a környezetet. A hölgy elnézést kért megdondolatlansága miatt és megjegyezte, hogy fiatalabb korában még nem volt elterjedt ez a „zöld dolog.”

„Igen, ebből vannak ma a problémák..” – válaszolta a pénztárosnő – „...hogyan az Önök generációja nem törődött vele, hogy megmentse a környezetet a jövő generációk számára.”

Az idős hölgy azt mondta, igaz van – az ő generációja tényleg nem foglalkozott „zöld dolgokkal” akkoriban. Ugyan a tejes-, szódás- és sörösuvegeket mind visszavitték a boltba, a bolt pedig visszaküldte azokat a palackozóba, ahol kimosták, sterilizálták, és újratöltötték őket, azaz újra lettek használva. De, igen, „zöld dolgokkal” nem foglalkoztak.

Az élelmiszerboltban a vásárolt dolgok barna papírzacskókba kerültek, amit aztán számtalan módon hasznosítottak újra a háztartásban. Amellett, hogy kiváló szemetes zsák lett belőle, gyakran azzal borították be az iskolai könyveket is. Azokat a köztulajdonban lévő tankönyveket, amelyeket az iskolában kaptak használatra, és meg kellett óvniuk a firkálástól, rongálástól. A barna papírt aztán bátran telerajzolhatták és így egyedivé varázsolhatták a könyvborítót. De azért kár, hogy akkoriban „zöld dolgokkal” nem foglalkoztak.

Gyalog mentek fel a lépcsőn, mert nem volt mozgólépcső minden áruházban és irodában. Bevásárolni is gyalog jártak, és nem ültek 300 lóerős gépekbe minden egyes alkalommal, amikor két sarokkal arrébb volt dolguk. De igaz van, „zöld dolgokkal” nem foglalkoztak.

A pelenkákat akkor még mosni kellett, és nem eldobni. A ruhák kötélben, nap- és szélenergiával száradtak, nem egy energiafálgó szárítógépben. A gyerekek megörökölték egymástól a ruhákat, és nem kaptak mindig újat. De „zöld dolgokkal” sajnos nem foglalkoztak.

A családnak maximum egyetlen tv-je vagy egy rádiója volt – nem mint most, hogy minden szobára jut egy tv. És a képernyője kicsike volt, nem mozivásznon méretű. A konyhában mindent kézzel kavartak és gyúrtak, nem volt minden konyhai műveletre egy elektromos ketyere. Ha törekeny dolgot kellett feladni a postán, nem buborékfóliába, hanem régi újságpapírba csomagolták. A fű levágását is megoldották üzemanyag nélkül, volt emberi erővel működő kézi fűnyírójuk vagy kaszájuk. A testmozgást a munka jelentette, nem kellett árammal hajtott futópádot használni a jó kondihoz. De igaz van, „zöld dolgokkal” nem foglalkoztak.

Az emberek forrásvizet, csap- vagy kútvizet ittak, amikor megszomjaztak, és nem használtak hozzá műanyag poharakat vagy palackokat. Ha a toll kifogyott, patronát cseréltek benne, és a borotvában is csak a pengét kellett kidobni, nem az egész borotvát, ha már nem volt éle a pengének. De „zöld dolgokkal” nem foglalkoztak.

Iskolába és munkába gyalog, villamossal, busszal és biciklivel jártak, a szülők nem 24 órás taxiszolgáltatóként működtek, mint manapság, amikor egy nagy családi autó annyiba kerül, mint egy egész ház anno, amikor még nem volt ez a „zöld dolog”. A falban is csak egy konnektor volt, nem egy végtelen elosztó, amibe tucatnyi elektromos eszköz lehet dugni. És nem kellett műholdjelzésekre támaszkodó kutyű ahhoz, hogy valaki megtalálja a legközelebbi hamburgerezőt.

De nem szomorú, hogy napjaink fiataljai azon siránkoznak, hogy mennyire pazarlóan éltek az emberek a „zöld dolog” előtti időkben?

(Ismeretlen szerző // Fordítás: GreenDependent)

Nagyi zöld szokásai

Tíz öko tipp a Kislábnymos hírlevél 72. számából.

17 fenntartható életmód ötlet abból az időből, amikor a zöld még csak egy szín volt

Kertészkedés, házi tisztítószerkészítés, befőzés, esővízgyűjtés, varrás, kikapcsolódás otthon, és még számos olyan ötlet, amely újra hétköznapi kellene legyen a mi életünkben is!

A cikk (angolul) [itt](#) olvasható.

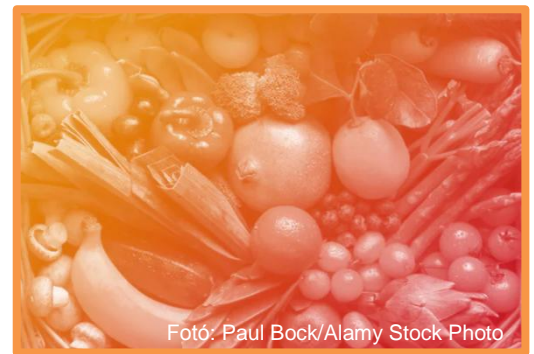

Hogyan csökkenthetjük karbon-lábnymunkat?

Nem lehet eleget ismételni! Íme egy 15-ös lista a *The Guardian* újságírójától.

1. A rendszeresen repülővel járók karbon-lábnymában természetesen a légitözlekedésé a legnagyobb szelet. Egy sima Budapest-Brüsszel oda-vissza út egy átlagos magyar ember éves kibocsátásának a tizedét teszi ki. A legkönnyebben tehát azzal tudjuk csökkenteni a lábnymunkat, ha repülés helyett vonatozunk, vagy ha próbálunk kevesebbet repülni.
2. A második legfontosabb kibocsátás-csökkentő életmódváltás, ha kevesebb húst eszünk, különös tekintettel a marha- és birkahúsrá. A tehének és juhok életük során nagy mennyiségű metánt bocsátanak ki, amely egy igen erős üvegházhatású gáz. A vegán étrend 20%-kal is csökkentheti karbon-lábnymunkat.
3. Az előbbieket után fontossági sorrendben lakóhelyünk fűtése következik. A gyengén szigetelt otthonok fűtéséhez rengeteg energia kell. Ha már szigeteltük a padlást és a falakat, próbáljuk meg a huzatot is megszüntetni a házban/lakásban.
4. Az idős villany- és gázbojlerek sokat fogyasztanak. Ha a boilerünk több, mint 15 éves, érdemes elgondolkodni a cseréjén, akkor is, ha amúgy problémamentesen működik. Az új boiler fogyasztása akár harmadával is kevesebb lehet, és visszahozza az árát.

Fotó: Paul Bock/Alamy Stock Photo

5. Számít az is, hogy mennyit vezetünk. Ha 24ezer km helyett csak 16ezret autózunk, több, mint egy tonna CO₂-kal lesz kevesebb a kibocsátásunk, azaz az átlagember karbon-lábnymából 15% is lefaragható az autókázás csökkentésével.

Jó ötlet lehet még, ha az autónk kiöregedését követően nem veszünk új kocsit, hanem például elektromos autót bérlünk. Ha sokat megyünk vele, egyrészt sok üzemanyagpénzt megspórolhatunk, másrészt az elektromos járművek annyival hatékonyabbak hagyományos társaiknál, hogy a kibocsátásunk mindenképpen csökkenni fog.

Fotó: Kenny Williamson/Alamy Stock Photo

6. Ugyanakkor ne feledjük, hogy az elektromos autó gyártása több kibocsátással járhat, mint amennyit az autó teljes életútja során produkál. Azaz a legjobb autós megoldás mégiscsak az, ha nem veszünk új elektromos járgányt, hanem a meglévő idősebb autónkat próbáljuk rendszeresen karban tartani, és üzemanyag-takarékosan használni (vagy egyre kevesebbet használni - a Szerk.). Ugyanez vonatkozik több más használati tárgyunkra is: a számítógép vagy a telefon gyártásához sokkal több energia kell, mint amennyit a készülék életútja végéig elhasznál.

Az Apple termékeinek környezeti jelentései szerint a laptopok egész életciklusra vonatkozó karbon-lábnymójának csak 8-14%-a köthető a használathoz, a többi a gyártás (80% körül), szállítás, és újrahasznosítás.

7. Az elmúlt pár évben a LED égők olcsóbbak és hatékonyabbak lettek. Megéri tehát – anyagilag és környezetileg is - az otthonainkban még fellelhető halogén izzókat LED-re cserélni. Élettartamuk minimum 10 év!
8. Alaposan körülnézve válasszunk (vagy ne válasszunk) háztartási berendezéseket: egy ruhaszárító például jobban megemelheti áramszámlánkat, mint gondolnánk. Az sem mindig biztos, hogy mindig a legalacsonyabb fogyasztású termék a legjobb: ha ez nagy hatékonyság-csökkenéssel jár, és emiatt többet kell használnunk, a végeredmény nem feltétlen lesz alacsonyabb. Számoljunk hát, mielőtt választunk!
9. Fogyasszunk, vásároljunk kevesebbet, ezzel is csökken a kibocsátásunk. Gondoljunk bele: egy gyapjú öltöny előállításának karbon-lábnymója megegyezhet a havi áramfogyasztásunk lábnymójával! Egy sima póló legyártásához köthető kibocsátás 2-3 napnyi átlagos energiafogyasztásunk kibocsátásával egyenlő. Azaz ha kevesebbet, és hosszabb életű, jobb minőségű dolgokat veszünk, csökken a karbon-lábnymunk (és egyéb erőforrás-fogyasztásunk, pl. víz, nyersanyag, is - a Szerk.).
10. A különböző áruk és szolgáltatások karbon-lábnymója gyakran teljesen más, mint gondolnánk. Mike Berners-Lee How Bad Are Bananas? (ld. bővebben a Kislábnym hírlevél 24. számának Olvasnivaló rovatában) című könyvéből megismerhetjük rengeteg tevékenység és előállított termék karbon-lábnymóját, és vásárláskor az adatok ismeretében dönthetünk, mi kerüljön a kosarunkba.

Egy példa: hasonlítsuk össze a banán és az alma karbon-lábnymóját!

Kislábnyom tippek:

Hogyan csökkentsük karbon-lábnyomunk?

Meglepő lehet, de egy banán karbon-lábnyoma szinte kicsi ahhoz képest, hogy milyen messziről érkezik hozzánk. A banánok érleléséhez ugyanis – sok más zöldséggel

és gyümölcszel ellentétben - nem szükséges üvegház, és bár gyakran messziről hozzák, hajóval szállítják a gyümölcsöt, általában nem szükséges darabonként csomagolni. Egy darab banán lábnyoma 80 g CO₂e, egy kg banáné pedig: 480 g. Természetesen, azért vannak a banánnal is „gondok”... A közel 300 fajtából szinte mindenhol egyetlen egyet termesztnek, és gyakran intenzív körülmények között, a munkásokat kizsákmányolva. Ha eszünk banánt, keressünk méltányos kereskedelemről származót!

Összehasonlításképp íme egy darab alma karbon-lábnyoma:

- alma saját kertből: 0 g CO₂e
- helyben termelt alma szezonban: 10 g CO₂e
- átlagos alma: 80 g CO₂e
- messziről szállított, hűtőházban tárolt alma: 150 g CO₂e

11. Fektessünk saját megújuló energiába! Napelemeket még úgyis megéri tetetni a háztetőre, hogy a legtöbb országban már/még nincs állami támogatás a beruházásra. Másik lehetőség, hogy csatlakozunk helyi vagy országos közösségi energiás kezdeményezésekhez, energiamegtakarítási versenyekhez (ld. EnergiaKözösségek), vagy másokkal összefogva mi magunk kezdeményezünk közösségi energiás fejlesztést, tudatformáló projektet a témában!

Fotó: Andrew Butterson/Alamy Stock Photo

12. Olyan cégektől vásároljunk, akik üzletpolitikájukkal a megújuló energiaforrásokat, és alacsony kibocsátást támogatják. Ha aggódunk a klímaváltozás miatt, kutassuk fel a komoly kibocsátás-csökkenés mellett elkötelezett vállalatokat, és vásároljuk az ő termékeiket.

13. Az elmúlt években megnőtt azoknak a befektetőknek a száma, akik a jövőben nem kívánják támogatni a fosszilis energiaipart, kivonják pénzüket erről a területről, és üzleti, illetve környezetvédelmi megfontolásból inkább megújuló projektekbe fektetnek. Támogassuk az ezirányú változást, akár csak azzal is, hogy beszélünk róla! Vagy nézzünk utána, megtakarított pénzünk, nyugdíjalapunkat mibe fekteti a bank vagy biztosító!

14. A legutóbbi nagy brit kormányzati felmérés szerint az emberek 82%-a támogatta a napenergia használatát, és csak 4% volt ellene. A szárazföldi szélenergiák valamivel kevesebb, de ugyancsak jelentős támogatottságot élveznek – és nem melleleg a szélenergia hasznosítása a Drawdown projekt top10-es listájában is előkelő helyett kapott, ld. a Vezércikket! Tudatosítsuk választott képviselőinkben, hogy a fosszilis energia politikailag kevésbé népszerű, az alternatív energiák támogatottsága viszont egyre nő a választók körében.

"Szeretem a tiszta levegőt."
A kampányolást nem lehet elég korán kezdeni
Fotó: Kristian Buuso

15. Szerződünk olyan gáz- és áramszolgáltatóval, aki megújuló energiát is értékesít. Számos országban most kezdik bevezetni a piacra a biomasszából származó gázokat, és a „tisztá áram” is egyre több helyen elérhető.

Forrás: <https://www.theguardian.com/environment/2017/jan/19/how-to-reduce-carbon-footprint?>

(Fordítás és magyar helyzetre adaptálás: GreenDependent)

Kép forrása: <http://art-architecture-design.blog.hu>

Az EnergiaKözösségek 6. évadának végeredményei

Megszülettek a 2016-17-es E.ON EnergiaKözösségek program várva-várt eredményei, néhol nagyon közeli pontszámokkal. Az első helyen a program története során első kizárólag romákból álló csapata végzett, a bagi **Kerasz Khetane (Csináljuk Együtt!)**, akikről már egy [korábbi hírlevelünkben](#) is írtunk. A második helyet az egyházasfalui **Efalu** közösség szerezte meg, míg a harmadik helyen a **Dél-Békési Energiamentők** végeztek. Részletes információk és eredmények [ITT](#) találhatóak. ☺

A nyertes közösségek a **záró rendezvényen** részletesen beszámolnak majd a verseny során szerzett tapasztalataikról: az alkalmazott jó gyakorlatokról, a viselkedésváltoztatás nehézségeiről, meglepetéseiről és eredményeiről, illetve közösségük együttműködéséről, motivációjáról.

Kívánunk mindenkinek a továbbiakban is kitartó energiamegtakarítást és zöldülést! ☺

Hamarosan itt a záró rendezvény

Ismét eltelt egy újabb versenyévad az E.ON EnergiaKözösségek program történetében, melyet a szokásokhoz híven ünnepélyes záró és díjkiosztó rendezvényünkkel szeretnénk teljessé tenni ☺. **Az esemény 2017. június 10-én (szombaton) lesz Budapesten, az Eötvös10-ben**, melyre nem csak a nyertes közösségeket, hanem minden résztvevőt és családját szeretettel várunk.

A gyermekeket külön programokkal – környezetudatos játékokkal és az egészséges életmódról szóló mesével – **szórakoztatjuk majd!** Lesz nyitott belső udvarunk is, ahol a szabad levegőn is játszhatnak, barátkozhatnak egymással. ☺

A rendezvényre több izgalmas programmal és meglepetéssel is készülünk:

- A rendezvényen beszédet mond majd dr. Bándi Gyula, a jövő nemzedékek szószólója.
- Beszámolunk a program eredményeiről, és visszatekintünk az elmúlt évek történéseire is. Készülünk egy izgalmas összefoglalóval a résztvevő háztartásokról, melyből érdekes tényeket tudhattok meg!
- Felelősséget vállalunk rendezvényeink karbon-kibocsátásáért: kiszámoljuk, mekkora lábnyomot hagyunk, és kiosztjuk a semlegesítéshez hozzájáruló őshonos gyümölcsfákat.
- Meghallgatjuk a program első három helyezettjének beszámolóit megtakarítási és viselkedésváltoztatási tapasztalataikról.
- Inspirációkat nyújtunk két izgalmas előadó segítségével, hogyan folytassuk tovább az energiamegtakarítást és életmódzöldítést az EnergiaKözösségek program után is!
- Ünnepélyes díjkiosztó keretében átadjuk a megérdemelt jutalmakat és okleveleket!

A rendezvényre **több érdekes kiállítással is készülünk** számotokra, melyek a nap során végig megtekinthetők lesznek! Éhesen sem maradunk majd, hisz ínycsiklandó klímabarát ebéd vár majd Rátok, illetve készülünk még egy kis meglepetéssel is! ☺

Örülünk neki, ha találkozniánk, együtt ennénk-innánk, beszélgetni és mulatni! A részvétel előzetes regisztrációhoz kötött, melyet **INNEN** tölthettek ki. A részletes program [ITT](#) érhető el!

Kis kedvcsinálóként ajánljuk a tavalyi záróról készült rövid fényképes beszámolókat [ITT](#)!

3. versenyfeladat - poszterkészítés

A 3. kreatív versenyfeladat során a visszajelző kérdőív kitöltése mellett a résztvevő közösségeknek egy-egy figyelemfelkeltő posztert kellett készíteniük az előre megadott 5 téma valamelyikére. A feladatra 10 megoldás érkezett be, melyeket szakmai szempontok, befektetett közösségi munka és kreativitás, valamint a kidolgozás ötletessége alapján pontoztunk.

A legjobbnak értékelt poszter az egyházasfalui **Efalu** közösségé lett, akik egy interaktív, elgondolkodtató és szépen megszerkesztett plakátot készítettek. A második két helyen poszter tekintetében a **Gödöllő Kikapcsol** és a **Rákosmente EnergiaKözösség** végzett.

A legtöbb pontot kapott munkák az EnergiaKözösségek honlapon érhetőek el, így bárki kedvére megnézheti őket [ITT](#)! Emellett **a program záró rendezvényén élőben is megtekinthetők lesznek** a beküldött poszterek.

A kép az Efalu közösség munkája

Szerény hazai erőfeszítések a klímavédelemért

Az egyes európai országok részéről tett ambiciózus vállalások és győzelmi jelentések ellenére, az EU-tagok többségének klímavédelmi törekvései elmaradnak a Párizsi Klímacsúcs erőfeszítés-megosztási határozatban (*Effort Sharing Regulation, avagy ESR*) megfogalmazottaktól. Az értékelést az Európai Bizottság felé is szolgáltatott hivatalos, kormányzati dokumentumok alapján végezték el a jelentés készítői, a *Transport & Environment* és a *Carbon Market Watch*.

Mindössze három európai uniós ország, Svédország, Franciaország és Németország, folytat a párizsi klímaegyezménnyel teljesen összhangban lévő politikát, Magyarország teljesítménye pedig gyenge, a 100 pontból 22 pontot ért el, azonban ezzel még épp a lista első felében biztosított magának helyet. Ez azonban nem vigasztal hazánkra nézve, ugyanis a jelentés azt is felveti, hogy a közepesen elhelyezkedő országok nagy része elszámolási trükkökkel, például nem valós bázisadatokkal dolgozva érte el a közepesen-éléséges eredményt. A jelentés továbbá azt is megállapítja, hogy az országok többsége a más területeken is megszokott sajátos értelmezésekkel és a jogi kiskapukat kihasználva változatlanul folytatja korábbi, klímavédelmi szempontokat egyáltalán nem vagy kevéssé figyelembe vevő politikáját.

Forrás: <http://mehi.hu/hir/portfolio-nagyon-lepontoztak-magyarorszagot-a-klimavedelemert-folytatott-harcban>

Svájc nem kér az atomenergiából

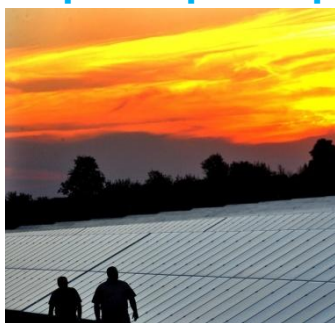
2017. május 21-én Svájc népszavazást tartott a kormány azon javaslatáról, miszerint **fokozatosan bezárnák atomerőműveiket és helyette növelnék a megújuló energiaforrásból származó kapacitásukat.** A szavazók 58,2 %-a támogatta a tervet. Így Svájc az öt atomerőművéből, amelyek az ország energiaszükségletének mintegy egyharmadát fedezik jelenleg, az elsőt 2019-ben szeretné bezárni. A hegyvidéki ország elsősorban vízenergia-kapacitását kívánja tovább növelni, ami már eleve jelentős. Emellett **2020-ra 16 %-kal, 2035-re pedig 43 %-kal kívánja csökkenteni éves lakosonkénti energiafogyasztását** a 2000. évi értékekhez képest. Arról még nincs pontos ütemterv, hogy a többi reaktort mikor állítják le végleg.

Bár a legtöbb párt és zöld szervezet örül a lépésnek, akad néhány kritikus is, akik a növekvő energiaszámláktól félnek. Az energiaügyi miniszter azonban minimálisnak ítélte a háztartásokra eső éves többletköltséget, és elmondta, hogy a törvény várhatóan 2018 elejétől lesz hatályos. Németország már korábban bejelentette, hogy 2022-ig bezárja saját atomerőműveit, Ausztria pedig már évtizedekkel ezelőtt betiltotta őket.

Forrás: <http://www.independent.co.uk/news/world/europe/swiss-voters-nuclear-energy-phaseout-renewable-power-switzerland>

Napelempark épül Csernobilban

A csernobili atomkatasztrófa helyszínén 1,5 MW kapacitású napelempark kiépítését kezdték meg. Mivel a terület mezőgazdasági termelésre vagy bármi másra még több száz évig nem lesz alkalmas, ellenben a napsütéses órák száma magas, így ez kitűnő alternatíva a terület hasznosítására. A befektetők meggyőzése azért egyelőre még nem olyan egyszerű. Kihívást jelent, hogy a napelemparkot kiépítő és majd a karbantartást végző dolgozók csak kevés időt tölthetnek egyszerre a területen a radioaktív sugárzás miatt, így több szakember alkalmazása és magasabb fizetés biztosítása szükséges.

Az első napelemek egy német-ukrán vállalkozáshoz köthetőek. **A kormány igyekszik minél kedvezőbb feltételeket nyújtani a beruházóknak,** és szerencsére az áramelosztási infrastruktúra már korábbról adott. Ennek nyomán egyre több komoly érdeklődővel folynak tárgyalások, többek közt két kínai céggel, akik akár már 2017. végéig 1 GW-os napelemparkot hajtanának végre. **A lezárt zónában rejlő napenergia-termelési lehetőségek teljes kiaknázásával akár 2,5 GW-nyi kapacitás valósítható meg.**

Forrás: <http://oilprice.com/Alternative-Energy/Solar-Energy/Chernobyl-A-Step-Closer-To-Becoming-A-Solar-Farm.html>;
<https://www.theguardian.com/environment/2017/jan/12/solar-power-to-rise-from-chernobyls-nuclear-ashes>

Felix célja: egy billió fa ültetése

Felix Finkbeiner története igen hétköznapien kezdődött: egyszer az iskolában hallott egy előadást a klímaváltozásról. Ekkor kilenc éves volt, és rádöbbent, veszélyben vannak kedvenc állatai, a jegesmedvék. Majd azt is megértette, hogy **nemcsak a jegesmedvékről van szó, hanem az emberiség megmentéséről.** Két hónap múlva – Wangari Maathai történetéről olvasva – elültette első vadalmafáját az iskola bejáratánál. A most 19 éves német fiú ENSZ-közreműködéssel alapított Plant-for-the-Planet nevű csoportja **idáig 14 milliárd fát ültetett több mint 130 országban. Céljuk, hogy eljussanak egy billió fa elültetéséig,** ami fejenként százötvenet jelentene a Földön élő összes ember számára. Az ENSZ közgyűlésének tartott beszédében elmondta: "Ha a majomra bízod, most kér egy banánt, vagy később hatot, akkor mindig az első opció mellett dönt. Mi, gyerekek nem bízhatunk benne, hogy a felnőttek megmentik a jövőnket. A saját kezünkbe kell venni a sorsunkat."

Forrás: <http://sokszinuvedek.24.hu/életmod/2017/03/16/kilencevesesen-kezde-14-milliard-fa-elultetesenel-jar-a-fiatal-srac/>

Összefogott a polgármester és a takarítónő a klímaváltozás ellen – Díjazták az energiamegtakarításban aktív középületeket

Május 25-én került sor a „Spórolunk@kiloWattal – Munkahelyi EnergiaKözösségek” egyéves energiatakarékosági kampány záró- és díjátadó rendezvényére. A programon elsősorban az európai uniós támogatású versenybe benevezett önkormányzatok és közintézmények EnergiaKözösségeinek tagjai képviseltették magukat. A 2016 márciusa és 2017 februárja közötti versenyben hazánkban 19 középület mintegy 2000 dolgozóval vett részt. **A kampány lényege az volt, hogy az egyéves időszak alatt a középületek dolgozói korábbi fogyasztásukhoz mérten minél több energiát takarítsanak meg elsősorban viselkedésváltozással, azaz a napi rutin átgondolásával és megváltoztatásával.** A projekt hazai partnere a GreenDependent volt, a sikeres versenyzéshez az Intézet munkatársai biztosították a szakmai háttérrel, anyagokat, valamint a koordinációt. A kampányban az Alapvető Jogok Biztosának Hivatala, a Nemzetgazdasági Minisztérium, Budapestről a hegyvidéki, zuglói és a kispesti önkormányzat, továbbá Eger, Kecskemét, Miskolc, Pázmánd, Pécel, Pitvaros, Szarvas és Tata önkormányzata vett részt egy vagy két épülettel, és méretette meg magát **három versenykategóriában.**

Az energiamegtakarítás tekintetében mindegyik épület elsősorban önmagával versenyzett, hiszen saját korábbi fogyasztásukhoz mérten kellett takarékoskodniuk az energiával a verseny egy éve alatt. Online "Megtakarítás Kalkulátor" segítette a fogyasztás (áram és gáz/ távhő) nyomon követését, az adatfelvitelt legalább havi rendszerességgel végeztek az épületek erre kijelölt dolgozói. **A legtöbb energiamegtakarítás kategóriában Pázmánd Polgármesteri Hivatala ért el első helyezést -13,2 %-kal,** a kispesti Vagyonkezelő Műszaki Szervezet -8,9 %-kal második helyen végzett, Kecskemét Városháza pedig harmadik helyezést szerzett -6,7 %-os megtakarítással.

A legjobb kampány versenykategóriában a Miskolci Polgármesteri Hivatal két épülete végzett az első két helyen, az Alapvető Jogok Biztosának Hivatala pedig a harmadik helyet vívta ki magának.

A legjobb és legfenntarthatóbb akciótervet pedig a Miskolci Polgármesteri Hivatal kisebbik épülete, a Tatai Közös Önkormányzati Hivatal és az Alapvető Jogok Biztosának Hivatala munkatársai készítették.

A legjobb kampány kategória nyertese, a Miskolci Polgármesteri Hivatal - Városház tér épületének dolgozói átveszik nyerevényüket

A legtöbb energiát megtakarító Pázmánd előadása

mester asszony a takarító néni választotta maga mellé utasnak, ezzel is kifejezve, hogy a klímaváltozás elleni küzdelemben mindenki hozzájárulása egyformán fontos.

Emellett az elmúlt évről egy rövid összefoglalást tartottunk, benne a versenyző középületek dolgozói által a kampány elején és végén kitöltött kérdőívek eredményeiről is szót ejtve. A kérdőívek azt mérték fel, hogy hogyan változott a dolgozók energiamegtakarítással kapcsolatos tudása és gyakorlata, továbbá egyáltalán mennyire találták hasznosnak, élvezetesnek a kampányt. Az előzetes eredményekből az látszik, hogy **a verseny hatására növekedett azon dolgozók aránya, akiknek az alapvető energiamegtakarítási gyakorlatok** (pl. lámpák leoltása, számítógép és egyéb elektromos berendezések áramtalanítása munkaidő után) **napi irodai rutinjuk részévé váltak, sőt, igen magas arányban otthonaikban is átültették az irodában elsajátított energiamegtakarítási tevékenységeket, és gyakori beszédtemává vált az energiamegtakarítás a kollégák között és a családban egyaránt.** Sokan kiemelték a kampány közösségformáló hatását, továbbá a dolgozók úgy érzik, nagyobb vezetői és szakmai támogatást kapnak energiamegtakarítási törekvéseikhez. **A kérdőívet kitöltők 89 %-a azt válaszolta, hogy ezután is folytatni tudják majd a verseny alatt megkezdett energiamegtakarítási jó gyakorlatokat.**

A projekt részeként arra is ügyeltünk, hogy maga a lebonyolítás is minél kisebb környezeti hatású legyen, azaz minél kisebb lábnyomot hagyjon. Ennek megfelelően minden kapcsolódó rendezvény karbon-lábnyomát kiszámolta, és a résztvevő Munkahelyi EnergiaKözösségeknek összesen százhetven őshonos gyümölcsfa csemetét osztott ki, a közös felelősségvállalást erősítő szándékkal.

Magyarországon a Spórolunk@kiloWattal projekt védnöke dr. Bándi Gyula, a jövő nemzedékek szószólója.

Ez a projekt az Európai Unió Horizont 2020 kutatási és innovációs programja keretében finanszírozásban részesült, a támogatási megállapodás száma: 649660.

További részletek a projekttel kapcsolatban: <https://sporalunk.org/>

Vega világtrend forgatókönyve

Számszerűsíteni az emberi egészségre vagy környezetvédelemre vonatkozó néhány adatot érzékeny téma, fura összehasonlításokat eredményezhet, de szembeesít a probléma nagyságával.

Kutatások igazolják, hogy étkezési szokásaink megváltoztatása, társadalmunk részben vagy teljesen vegetáriánus vagy vegán életmódra való áttérése, rendkívül jó hatással lenne az egészségi állapotunkra és a környezetünkre is. Kislábnymos berkekben számtalanszor foglalkoztunk az élelmiszerpazarlás témájával és az élelmiszerfogyasztásunk negatív környezeti hatásaival. Számoltuk már sokszor, hogy saját személyünk vagy családunk esetében ökológiai lábnyomunkat milyen mértékben megnöveli a húsfogyasztás, a nagyipari hűstenyésztés okozta környezeti terhelés. Számoljunk utána, mi történne, ha a Föld összlakosságának nagyságrendjében kalkulálunk!

Évente 5,1 millió halálesetet megelőzhetnének az Egészségügyi Világszervezet (WHO) egészséges táplálkozásra vonatkozó tanácsait betartva. Vegán vagy vegetáriánus étrenddel még több, 7,3 millió ill. 8,1 millió haláleset lenne megelőzhető. Ha minden földlakó áttérne a vegetáriánus étkezésre, 63%-os csökkenést érnének el az élelmiszerfogyasztásunk okozta üvegházhatású gáz kibocsátás csökkentésében. Vegán életmóddal 70%-ost. Lehet rágódni ezeken az adatokon és ennek függvényében összeállítani a bevásárlólistánkat!

Forrás: <https://theconversation.com/going-veggie-would-cut-global-food-emissions-by-two-thirds-and-save-millions-of-lives-new-study>

Tiszta verssel a tiszta levegőért

Az objektív tudomány és a szubjektív érzéki művészet érdekes összefonódása valósult meg a Sheffild Egyetem Alfred Denny épületének külső falán: az *In Praise of Air* (a Levegő dicsérete) című verset egy olyan 20 méter hosszú bannerre nyomtatták, amely képes volt eltávolítani a környezete levegőjéből 2 tonna, az emberi egészségre ártalmas, nitrogén-oxidot (NOx).

A kifüggesztett vers nemcsak az általa előidézett levegőtisztító kémiai folyamatok miatt volt egyedi. Próbált megmutatni új és kreatív lehetőséget arra, hogy miként csökkenthetjük településeinkben a káros környezeti hatásokat.

Reméljük, hogy a kifüggesztett költemény figyelemfelkeltő hatása, a környezetszennyezés problémájának innovatív megközelítése elindítja fantáziánkat, művészetek rajongóit is ráveszi további ötletek kivitelezésére.

Forrás: <https://theconversation.com/how-a-poem-removed-two-tonnes-of-nitrogen-oxide->

Óraterv: A Túllövés napja

A pedagógia területére is egyre több aktuális téma kezd gyökeret növeszteni. Manapság már számos tanári kézikönyvet, segédanyagot találunk környezetvédelmi témákhoz, de az sem meglepő, hogy a menekültek témaköréhez vagy egy-egy színházi előadáshoz is beszerezhetünk tanári segédanyagot.

Az Ökológiai Túllövés Napja (az a nap, amikor kimerítjük a Föld éves erőforráskészletét) végesen száguld minden évben az év első hónapjaihoz, idén augusztus 8-án már elfogyasztjuk az ez évre kiszámolt tartalékainkat. Az alábbi linken található óraterv irányt mutat és segít felkészülni erről a témáról tartandó előadáshoz, tanórához. Megbízható adatokkal támasztja alá az elméleteket. Átgonolva a forgatókönyvet, sikerül előre rákészülni azokra a meglepetésszerű kérdésekre, melyeket a kíváncsi hallgatóság vagy a rácsodálkozó gyerekelme megfogalmaz.

Forrás: <http://www.overshootday.org/lesson-what-day-is-earth-overshootday-2017/>

Earth Overshoot Day

Élhető jövő építészete

Az Amerikai Építészek Intézete (AIA) közzétette az épületek sikerlistáját, a COTE Top Ten 2017 díjazottjait. A szigorú kritériumrendszer alapján kiválasztott épületek szociális, gazdasági és ökológiai szempontokból egyszerre kell kiemelkedően „teljesítsenek”. Ismét a művészet és a tudomány sikeres összefonódásának lehetünk hasznélvezői, mint a levegőtisztító vers esetében. Itt az épület-design szorosan összefonódik az épület-fenntarthatósággal.

Megbizonyosodhatunk e díj kapcsán is, hogy számos cégvezetés tartja egyre fontosabbnak, hogy a termékei vagy szolgáltatásai által képviselt értékek a irodaelosztásban, az általa felhasznált épület tulajdonságaiban is visszatükröződjének. A kézműves termékek forgalmazásával foglalkozó Etsy internetes áruház is a főhadiszállásaként szolgáló New-York-i ingatlan felújításánál fontosnak tartotta, hogy fenntartható, helyi anyagokat használjon és hogy a természet jó példáiból inspirálódjon.

Miközben ezeknek az épületeknek a fényképeit nézegetjük, tartsuk szem előtt, hogy saját otthonunkban mit valósíthatunk meg belőlük otthonunk méreteihez igazodva.

Forrás: <https://living-future.org/lbc/case-studies/etsy-headquarters/> és <https://www.aia.org/resources/73026-2017-cote-top-ten>

Kislábnyomos otthon, kislábnyomos család: Szezonális szemezgető

Bevált praktika a házi komposzt gyommentesítésére

A konyhai zöldhulladék, lenyírt fű, összegereblyézett falevelek és fanyesedék mellett általában a gyomnövények is a komposztdombra, komposztládába kerülnek. Amikor pedig elérkezik az idő, hogy az érett komposztot felhasználjuk a kertben, rengeteg gyommagot is kijuttatunk a talajba. Egy kis odafigyeléssel és némi plusz munkával azonban megelőzhető a gyommagok nemkívánatos tavaszi csírázása.

Egy amerikai férfi, Maddy Harland módszere a következő: a hideg téli időszakot hívja segítségül a gyomok elleni küzdelemben. Ősszel kiteríti a komposztot az előkészített talajra, azután letakarja a területet egy műanyag fóliával. A fólia alatti, melegebb mikroklimában őszt végére kicsíráznak a gyommagok, melyeket ekkor egyszerűen kikapálhatunk. A téli fagy azután elvégzi a dolgát, tavasszal pedig sokkal kevesebb gyommal kell megküzdenie a növényeknek, és persze nekünk is ☺

Forrás: <https://www.permaculture.co.uk/articles/5-steps-eliminating-weed-seedlings-homemade-compost>

Hasznos tippek a paradicsom otthoni termesztéséhez

A hosszú tél után általában már alig várjuk, hogy frissen szedett, napérelte, zamatos paradicsom kerüljön a tányérunkra. Termesztése kezdő kertészek számára is sikerrel kecsegtet, ha odafigyelünk néhány dologra.

A paradicsom palántáknak sok napsütésre van szükségük a megfelelő fejlődéshez. Olyan helyet találjunk nekik, ahol legalább 10 óra természetes fény éri őket. Ültetéskor figyeljünk arra, hogy a palántát a legelső levélig föld borítsa, a szár alján ugyanis további gyökerek nőnek majd, így a palánta erősebb és egészségesebb lesz. Ahogy a növény növekszik és erősödik, távolítsuk el róluk az oldalhajtásokat, amik a levelek tövében nőnek. Miután megjelentek az első gyümölcsök, adjunk a növényeknek organikus tápoldatot. Készítsünk sajátot csalánléből és fekete nadálytőből, vagy egyszerűen csak tegyünk érett komposztot a növény töve köré és alaposan öntözzük be. Társítsuk a paradicsomokat sarkantyúvirággal, hagymafélékkel vagy bazsalikommal: jó szomszédok, távol tartják a paradicsom kártevőit.

Forrás és további tippek: <http://etnogarden.hu/2017/04/29/10-remek-tipp-a-paradicsom-otthoni-termesztesehez/>

Öko mosás

Amikor a környezetbarát mosásra gondolunk, sokaknak már természetes, mit is jelent: 30 fokon történő mosás öko mosószerrel. Ezzel azonban korántsem oldottunk meg minden környezeti problémát. A közelmúltban ugyanis arra világítottak rá tudósok, hogy a mosás során a textilekből jelentős mennyiségű mikroszál (azaz 5 mm-nél rövidebb szövevény) kerül a mosógép vizébe, ami azután a szennyvíztisztítóba kerül. 6 kg ruha egyszeri mosásakor akár 700.000 mikroszál is távozhat a mosás során. (ld. még: [91. Hírlevél, Kislábnym hírek](#))

A műszál anyagokból sokkal több mikroszál kerül a vízbe, mint a természetes (pamut, lenvászon, kender) anyagok mosásakor, ezért a gyakran használt ruhaneműink lehetőleg minél természetesebb anyagból készüljenek. Egyelőre csak külföldön kapható, de létezik már olyan mosózsák, amely a ruhákból eltávozó mikroszálak 99%-át felfogja.

Forrás: <https://www.theguardian.com/environment/2017/may/07/the-eco-guide-to-laundry>

Piknikezzünk zölden, ne csak zöldben!

A kellemes idő megérkeztevel egyre több pár, család, baráti társaság indul a szabadba sétálni, túrázni, piknikezni; nincs is jobb ilyenkor egy remek kirándulásnál! Ám ilyenkor se feledkezzünk meg arról, hogy lehetőleg minél kisebb környezeti terheléssel igyekezzünk jól érezni magunkat.

- Válasszunk olyan helyszínt, ami bringával, tömegközlekedéssel vagy kevés autózással megközelíthető.
- Használjunk minél kevesebb eldobható terméket;
- vigyünk magunkkal textil szalvétát, konyharuhát,
- az italt pedig tegyük termoszba, így a nap végéig kellemesen hűvös marad.
- Grillezésnél használjunk faszénbegyújtó kéményt, amivel elkerülhetjük a légszennyező petróleum-alapú begyújtófolyadék használatát.
- A hulladékot gyűjtsük egy külön, használt zacskóba, amit otthon szét is válogathatjuk szelektíven.
- Használjunk természetes rovarriasztót és fényvédőt, ezzel óvjuk saját és környezetünk egészségét is.
- Fedezzük fel élőhelyünket, ismertessük meg gyermekeinkkel is az ott élő növényeket, állatokat, hiszen amit ismerünk, arra jobban vigyázunk.

Forrás és további tippek: <http://napidoktor.hu/blog/10-tipp-hogy-zold-legyen-a-piknik/>

Hasznos információk, kapcsolat

Szerkeszti: Vadovics Edina

Közreműködött:

Antal Orsolya, Király Andrea, Péter Emőke, Szomor Szandra,
Vadovics Kristóf, Vásárhelyi Csenge

Szerkesztőség: GreenDependent Egyesület

2100 Gödöllő, Éva u. 4.

Tel.: 06-20/386-0922

E-mail: info@greendependent.org

Honlap: www.greendependent.org

A Kislábnym Hírlevél korábbi számai a www.kislabnyom.hu oldalon megtalálhatók és onnan letölthetők.

A hírlevelet az info@kislabnyom.hu címen lehet lemondani.

A GreenDependent Egyesület a következő szakmai szerveződés tagja:

Resource Cap Coalition
(Európai Koalíció az Erőforrás Használat Csökkentéséért)

resourcecapcoalition